

ANG DEUTEROKANONIKONG MGA BASAHON

Wala sa Hebreong Biblia kining mga basahona: TOBIT, JUDIT, BARUC, KAALAM, SIRAC, wala pod sa mga protestanting Biblia. Tinuod sab ni sa mga MACABEO. Ug nahinungdan ni sa seryoso kaayong pangutana: Kon walay pag-uyon tali ining mga basahona, unsa may gipasikaran sa pagdawat sa ubang basahon? Dili ba kaha nga kinahanglan tang mohimog lakang sa unahan ug modawat nga walay kasigurohan bahin sa bisag unsang basahon kondili, may mga opinyon lang nga kumon.

Usbon tag sulti dinhi nga wala nato mabaton ang bibliya sa tanang panahon. Sa daghang katuigan pulong lang sa Diyos ang gipasa kanato sa mga pari ug sa mga propeta pinaagi pod sa ilang mga pulong. Mitunaw sa hinayhinay ang ideya mismo sa usa ka Biblia isip koleksyon sa balaang mga sinulat, human sa pagbalik gikan sa pagkabinihag sa mga Judio sa Karaang Kasabotan, sa espesyal nga paagi sugod ni Esdra. Mitunaw ang Biblia gikan sa mga propeta ug sa katilingbang magtotoo, sa sinugdan Judio unya, Kristyano. Sa panahon ni Cristo giila sa tanan isip Kasulatan ang mga basahon ni Moises. Gihatagan sa mga Sacudeo og ubos-ubos nga ranggo ang mga propetikong basahon bisag giila ni nga linamdagan sa ubang relihiyosong pundok, apil ang mismong mga pariseo. Sa dagan, hinuon, sa panahon, gidugang ang ubang basahon nga walay partikular nga han-ay sa mga basahon nga napundok ubos sa ngalan nga mga Sinulat o mga Basahon sa Kaalam Wala pod kaayo masayrig unsang matanga sa awtoridad ang kinahanglang ihatag kanila.

Nasulat ang pipila ining mga basahona dili sa pinulongang Hebreo kondili, sa Griyego, kay nagpuyo man ang kadaghanan sa mga Judio sa mga nasod kansang pinulongang Griyego. Busa, gidugang kining mga basahona sa Griyegong Biblia nga gigamit sa gawas ug kasagaran bisan sa mga sinagoga sa Palestina.

Gipasiugdahan sa mga Pariseo ang Konselyo sa Jamnia dihang gilaglag sa mga Romano ang ilang nasod, aron maila ug madawat ang katilingbang Judio (sa tuig 95). Ining konselyoha gihimo nila ang listahan sa linamdagang Kasulatan ug, sa sistematikong paagi, wala nila ilha ang basahon nga nasulat sa Griyegong pinulongan. Sumala sa ilang pagtan-aw nakasulti lang ang Diyos sa pinulongan sa mga Judio.

Nakabaton na ang unang Kristyanong Simbahan sa kaugalingong mga balansayon. Gigamit sa Apostoles ang Griyegong Biblia sa walay paglalinlain sa daghang basahon, ug ang ilang mga pamalandong ug diskusyon nakapunting sa bag-ong nasulat nga mga basahon Kristyano aron pagdeterminar unsang mga basahona ang kinahanglang iapil sa bag-ong Kasabotan. Sa tuig 384, mipakanaog si Papa Damaso og dereto nga nagtakda sa 'CANON' kon listahan sa mga basahon sa Kristyanong Biblia nga adtong tungora gidawat na halos sa tanan. Giapil nila ang pipila ka basahon gikan sa Griyegong Biblia, mga basahon nga gisalikway sa mga Judio didto sa Jamnia. Gitawag sila nga Deuterokanonikong mga basahon kon mga basahon sa ikaduhang listahan.

Human sa 12 ka siglo, sa pagbulag sa mga protestanti sa Simbahang Katolino, wala nila supaka ang 'CANON' kon listahan, sa ato pa, ang pagpili sa mga basahon sa Bag-ong Kasabotan. Apan wala sila mouyon sa Deuterokanonikong mga basahon. Sa katapusan, nakahunahuna sila nga mas maayo ang pagsalikway ug pagtawag ini nga 'APOCRYPHAL' sa laing pagkasulti, dili tinuod.

Kon dawaton nato nga nagtudlo ang Diyos sa iyang katawhan sa hinayhinay sulod sa panahon sa Karaang Kasabotan, nan masabtan ang kamahinungdanon ining mga basahona nga produkto sa kataposang tulo ka siglo sa wala pa si Cristo. Mga sumpay sila tali sa mga basahon nga nasulat sa pinulongang Hebreo ug sa mga basahon sa Bag-ong Kasabotan nga nasulat sa pinulongang Griyego. Nagsaksi sila sa sinugdan sa pagtoo sa pagkabanhaw sa mga minatay ug sa unang mga panan-aw nga nag-andam sa rebelasyon sa Pulong ug sa Espiritu.

Nagpahinumdang ang mga pamalandong ug pagtuki sa mga Deuterokanonikong basahon nga kon walay Simbahan nga klarong makadeterminar unsa ang mga linamdagang basahon, walay makasultig unsay pulong sa Diyos ug unsay dili. Aron makaangkon ta sa Kristyanong Biblia, gikinahanglan una sa tanan nga dunay Simbahan nga mosunod nga mamahimong manunod sa Apostoles.

1 ¹ Mao kini ang sugilanon ni Tobit nga anak ni Tobiel, anak ni Ananiel nga anak ni Adunel, ang anak ni Gabael sa kaliwat ni Asiel, sa tribo ni Neftali. ² Sa panahon ni Salmanaser nga hari sa Asiria, si Tobit gihinginlan sa Tisbe nga nahimutang sa habagatang Kades sa Neftali diha sa Galilea ibabaw sa Aser.

³ Ako, si Tobit, naglakaw sa kamatuoran ug kaangayan sa tanang adlaw sa akong kinabuhi. Nag-amot ako alang sa akong kaigsoonan ug katagilungson nga gipapahawa uban kanako sa Ninive, usa ka siyudad sa yuta sa Asiria.

⁴ Sa batan-on pa ako sa akong lungsod sa yuta sa Israel, ang tanang kaliwat sa akong amahan nga si Neftali mibulag sa banay ni David sa Jerusalem, ang syudad nga pinili sa tanang kaliwat ni Israel. Gi-himo dinhi ang sakripisyo alang sa tanan niyang kaliwat. Gitukod dinhi ang Templo, ang puluy-anan sa Diyos nga Labing Halangdon ug gibalala sa tanang kaliwatan sa kahangtoran.

⁵ Ang tanang tribo nga nahimulang, apil ang tribo ni Neftali nga akong amahan, naghalad ug sakripisyo alang sa diyos-diyos nga baka, ang Baal. Gipabarog kini ni Jeroboam, ang hari sa Israel nga didto sa Dan, usa ka bukid sa Galilea. ⁶ Ako ra usa

ang miadto kanunay sa Jerusalem panahon sa pangilin nga gipasikad sa sugo alang sa tibuk katawhan sa Israel pinaagi sa balaod nga walay kataposan. Didto, akong gidala ang unang bunga ug ika-10 ka bahin sa akong mga tanom, ug ang unang pagtupi sa akong karnero. ⁷ Ako kining gihatag sa altar, sa mga pari nga mga anak ni Aaron. Naghatag usab ako sa ika-10 ka bahin sa akong mais, bino, olibo, granada, igos ug ubang prutas sa mga Levita nga nag-alagad sa Jerusalem. Akong gibaligya ang alang sa ikaduhang bahin sa dyesmos matag unom ka tuig ug gipangapod-apod sa Jerusalem.

⁸ Ang ikatulong bahin dyesmos gihatag ko sa mga ilo ug byuda ug sa mga pagano nga mitipon na sa mga Israelita. Naghatag ako kanila matag tulo ka tuig ug magsalo kamig pangaon sumala sa batasan nga gipatumang sa balaod ni Moises. Subay kaddo sa mga sugyot ni Debora, ang inahan sa akong amahan. Kay gibiyahan man ako sa akong amahan nga ilo.

⁹ Pagkahingkod sa akong idad gipangasawa ko si Ana nga kaliwat sa akong kagikanan ug may anak kaming lalaki nga si Tobias. ¹⁰ Dihang gidala na ako sa syudad sa Ninive isip binihag, ang tanan kong kaparentihan ug ang akong banay mikaon

• **1.1** Ang basahon ni Tobit mubo nga sugilanon (basaha ang pasiuna sa basahon ni Ester).

Kinsa man si Tobit? Usa ka Judio, sa amihang nagbaha sa Palestina sa banay ni Neftali nga gibihag sa Asiria.

Si Tobit, ang amahan, gisulay sa Diyos, apan wala siya isalikway. Tungod sa makanunayong pag-ampo nakadawat siyang kaayohan sa Diyos. Adunay panulihon nga nag-ingon: "mahimong maglangaylangay ang Diyos, apan dili siya malimot."

Diha nga si Tobias naadministrador sa hari, nagpabilin siya nga yano ug mabination sa mga kabos, ug sa binihag nga kaigsoonan. Alang kanato karon, siya ang maayong panig-ingnan sa nakigduyog-ambit.

Bisag nga maayo niyang gibuhath nagdalag dimalas, maunongon gihapon siya sa iyang Diyos ug andam moatubang sa mga lisod nga kahimtang. Sa iyang kapobre nagpakabana gihapon siya sa kaigsoonan.

Dili siya mahugno sa mga pasiaw sa katawhan, ingon man kon badlongon siya sa asawa tungod sa maayo niyang gibuhath.

Aron makasugakod sa panahon, si Ana nga iyang asawa, mitrabaho isip sulogon sa banay ni Ahikar, bisag adunahan sila kaniadto.

Ang kanunayang gibuhath ni Tobit (ang amahan) mao ang pagpasa sa iyang tinooan ngadto sa iyang anak nga lalaki. Ang paglantaw niya sa kaugmaon sa iyang anak nagpaila nga maayo siyang amahan.

sa mga pagkaong pagano. ¹¹ Apan nagbatay ako sa akong kaugalingon nga dili mokaon niini, ¹² kay nahinumdom ako sa Diyos sa tibukong kasingkasing. ¹³ Ang Labing Halangdong Diyos naghimo kanakong talahoron pinaagi kang Salmanaser. ¹⁴ Gihimo ako nga tigdumala sa pagpamalit sa iyang butang. Kasgaran moadto ako sa Media aron mamalit sa iyang kinahanglanon hangtod sa iyang kamatayon. Usa niana ka adlaw nagbilin akog sako nga may sulod nga ¹⁰ ka sukod nga plata. Ako kining gipatagoan kang Gabael, ang igsoon ni Gabria nga nagpuyo sa Raques didto sa Media.

¹⁵ Pagkamatay ni Salmanaser, ang iyang anak nga si Senaquerib mipuli kaniya paghari. Sa iyang panahon ang mga dalan sa Media kuyaw nga agian tungod sa mga kabubot. Busa, dili na ako makaadto didto. ¹⁶ Sa panahaon ni Salmanaser naghatag akog daghang hinabang sa akong isigkalingon. ¹⁷ Mihatag akog pan sa mga gigutom ug sapot sa mga hubo. Kon makakita akog sakop sa akong tribo kansang patayng lawas gilabay sa gawas sa Ninive, ako kining ilubong. ¹⁸ Akong gilubong sa tago kadtong gipamatay ni Hari Senaquerib. Pagbalik niya gikan sa Juda gisilotan siya sa hari sa Langit tungod sa iyang panunglo. Sa iyang kasuko gipamatay niya ang daghang Israelita. Ang hari nangita sa mga patay, apan wala siyay nakit-an. ¹⁹ Unya, usa sa taga Ninive miadto sa hari ug misugilon nga akong gipanglubong ang mga patayng lawas. Busa, milakaw ako aron magtago.

Dayon, akong nahibaw-an nga gipangिता ako aron patyon. Nahadlok ako ug mikagiw sa halayo. ²⁰ Ang tanan kong kabtangan gisakmit ug gibutang sa panudlanan sa hari. Walay nahibilin gawas sa akong asawa nga si Ana ug si Tobias nga akong anak.

²¹ Apan paglabay sa 40 ka adlaw si Senaquerib gipatay sa iyang duha ka anak nga mikagiw sa bukiran sa Ararat. Ang iyang anak nga si Asarhadon ug mitudlo kang Ahikar nga anak sa akong igsoon, si Anael, isip tigdumala sa tibukong gingharian. ²² Gihangyo ni Ahikar ang hari aron makabalik ako sa Ninive. Ang akong pagumangkon nga si Ahikar gitudlo nga tinugyanan sa tigdalag bino, tigbantay sa mga silyo ug administrador ug tig-ihap sa salapi. Gihimo siya ni Asarhadon nga ikaduha kaniya.

2¹ Sa akong pagpauli sa balay, giuli kanako ang akong asawa nga si Ana ug si Tobias nga akong anak. Human sa pangilin sa Pentekostes, ang Balaang pangilin sa Pito ka Semana, giandaman akog lamiang pagkaon, ug mikaon ako. ² Akong nakita ang daghang pagkaon busa, miingon

ako sa akong anak: “Lakaw ug dad-a nganhi bisag kinsa sa atong kabanay nga imong makit-an nga nanginahanglan ug nahinumdom kang Yahweh. Magsalalo ako uban kanila.” ³ Pagbalik ni Tobias, miingon siya: “Amahan, usa sa atong kaubanan gipatay ug gilabay sa tiyanggihan.” ⁴ Wala pa ako makakaon bisag unsa, mibiya ako pagdali. Akong gidala ang tawo sa balay ug nagpaabot hangtod sa pagsalop sa adlaw. ⁵ Sa pagpauli nanghugas ako sa kaugalingon. Mikaon ako sa dakong kasubo ug ⁶ nahinumdom sa panagna ni propeta Amos batok sa Betel: “Ang inyong mga pangilin mahimong pagbangotan. Ang tanan ninyong awit mahimong pagminatay.” ⁷ Mihilak ako. Unya, pagsalop sa adlaw milula ako.

Human ko makalot ang lubnganan, gilubong ko ang tawo. ⁸ Ang akong mga silingan mibiya-biay kanako sa pag-ingon: “Wala siya mahadlok nga patyon sa iyang gibuhat. Mikagiw na siya ug karon naglubong na usab sa patay.” ⁹ Nianang gabhiona, human ko ikalubong ang tawo, mipauli ako. Nanghugas gihapon ako sa kaugalingon ug migawas sa among balay ug natulog sa paril. Wala ko taboni ang akong nawong tungod sa kainit. ¹⁰ Busa, wala ko maalinggati nga dinhay mga sayaw sa paril. Pagbuka sa akong mata ang init nga iti nahulog niini. Nahimo kining puti nga habul-habol nga nakatabon sa akong mata. Milakaw ako aron mangitag mananambal nga makaataman kanako. Apan sa nagkadaghan ang tambal misamot hinuon nga dili na ako makakita. Sa kataposan nabuta gayod ako. Giantos ko kini sulod sa upat ka tuig. Ang tanan nakong igsoon nahasol tungod kanako. Gisagop ako ni Ahikar sulod sa duha ka tuig sa wala pa siya moadto sa Elimaida.

¹¹ Ang akong asawa nga si Ana mitrabaho pag-ayo sa buluhaton nga alang sa babaye, ang paghablon. ¹² Sa ikapito ka adlaw sa bulan sa Marso, gitabas niya ang pnapton nga hinablon ug gihatod sa iyang gitrabahoan. Gibayran ang iyang suhol ug, labaw sa tanan gihatagan siyag nating kanding alang sa pagkaon. ¹³ Sa pagpauli niya ang kanding mibahihi. Nangutana ako kaniya: “Diin man gikan kining nating kanding? Imo ba kining gikawat? Luli na sa tagiya kay wala itugot nga mokaon ta sa bisag unsang kinawat.”

¹⁴ Apan miingon siya: “Usa kini ka gasa. Gihatag kini kanako nga dugang sa akong suhol.” “Dili ako makatoo niana. Luli kana sa tag-iya.” Nakapaulaw siya kanako.

Mitubag siya: “Unsa na man ang imong paghatag og hinabang alang sa uban ug paghimog mga maayong buhat? Giagwanta ko kining tanan tungod kanimo.”

Pag-ampo ni Tobit

3 • ¹ Gisakitan ako, mihilak ug nag-ampo. Gipadayag ko ang akong kaguol ug miingon: ² “Tarong ka, O Yahweh. Ang tanan nimong gibuhat ug pamaagi tarong. Ang imong mga hukum kanunayng matuod ug makiangayon. ³ Hinumdomi ako, Yahweh, ug sud-onga. Ayaw akog siloti tungod sa akong mga sala ug kasaypanan. Nabuhat ko kini kay wala ako masayod. Pasayloa ang mga sala nga nahimo sa akong kagikanan sa imong atubangan. ⁴ Kay ilang gilapas ang imong kasugoan. Imong gitugot nga mag-antos kami sa mga panakmit, pagka binihag ug kamatayon. Imong gitugot nga biay-biayan kami sa tanang kanasoran diin gipatibulaag kami. ⁵ Hinunoo ang imong mga hukum tarong dihang imo akong gisilotan tungod sa mga sala nga akong nahimo ug sa akong kagikanan. Kay wala man kami makatuman sa imong gimbut-an. Wala kami magmatinud-anon pagtuman sa imong kasugoan. Sa imong atubangan wala namo subaya ang dalan sa kamatuoran.

⁶ Himoa kanako sumala sa imong gimbut-an. Kuhaa ang akong kinabuhi ug himoa akong abog, palabihon ko ang kamatayan kay sa kinabuhi. Niining paagiha palingkawasa ako ug iuli sa pagkaabog. Labing maayo nga mamatay ako kay sa mabuhi. Kay kining dili makataronganog pagbiay-biay naghatag kanakog dakong kasakit. Imando nga makalingkawas na ako sa mga pagsulay. Pasudla ako sa akong puluy-anang dayon. Ayaw intawon ilingiw kanako ang imong nawong.”

• **3.1** Gihalad niya ang iyang kinabuhi nga maunongon sa Diyos. Tungod sa iyang pagkabuta nahimo siyang kabos ug kanunayng giinsulto sa asawa nga si Ana. Ug giunsa kini niya pag-atubang? Kining tanan iyang gitugyan sa Diyos sa walay pagbagulbol mahitungod kang bisag kinsa, ni mahitungod sa iyang asawa.

Sa Biblia kanunay natong makita nga ang Diyos mohatag kanatog pagsulay una pa ta ma-kadawat sa iyang kaayohan. Ato gayong masabtan ang sama sa gipahinumdum ni Jesus sa mga tinun-an sa Emmaus, sa iyang pag-ingon: “Wala ba masulat nga si Cristo kinahanglang mag-antos niining tanan ug unya, mosulod sa iyang himaya?” (Lc 24:26).

Nahiusa siya uban sa sala sa iyang katawhan ug makataronganon alang kaniya nga silotan bisag nangamuyo siya nga ilikay niini.

Mibatì siyang dili takos nga nag-inusarang pakigbisog sa kinabuhi, mao nga buot na siyang mamatay, apan gitugyan niya ang tanan sa kamot ni Yahweh. Sama usab niini ang gibuhat ni Jesus (Mt 26:39).

Kanunay siyang nag-ampo nga mahatagan sa kusog ug kalig-on sa pagtuman sa gipamulong sa Diyos. Wala niya pangayoang matu-

Mga kapakyasan ni Sara

• ⁷ Nianang adlawa didto sa Ekbatana sa Media, si Sara, anak nga babaye ni Raguel, gipakaulawan sa samang paagi sa mga batan-on nga sulugoong babaye sa iyang amahan. ⁸ Si Sara naminyo na sa makapito. Apan ang demonyong si Asmodeo mipatay sa tanan sa wala pa sila makapanghilawas kaniya. Ang mga sulugoon miingon: “Ikaw nga mipatay sa imong mga bana. Pito na sila, apan wala ka makapuyo og kinabuhing minyo sa bisag usa nila. ⁹ Nganong imo kaming silotan? Kay patay na sila, lakaw ug uban kanila. Hinaot nga dili na kami makakitag imong anak, lalaki o babaye.”

¹⁰ Hilabihan ang kalibog ni Sara. Misaka siya sa lawak sa ibabaw sa balay sa iyang amahan. Buot siyang maghikog. Apan nakahunahuna siyang maayong paagi ug miingon: “Kon ang mga tawo mosaway sa akong amahan ug ingnon siya: Aduna kay bugtong anak nga babaye nga pinangga mo kaayo. Naghikog siya kay walay kalipay.” Makahatag lang akog dakong kaguol sa akong amahan nga tigulang na. Mao hinuon kini ang makaingon sa iyang kamatayan. Labing maayo nga dili lang ko maghikog. Apan pangayoan ko kang Yahweh nga mamatay na ako ug dili na mabuhi aron padunggon lang sa mga pagbugalbugal.

¹¹ Ug gibayaw niya ang iyang kamot pang-ingon sa bintana. Nag-ampo siya ug miingon: “Bulahan ka, O Yahweh nga akong Diyos. Bulahan ang balaan ug mahimayaon mong ngalan hangtod sa tanang

man ang kaugalingong kagustohan nga kasagaran natong buhaton sa atong pag-ampo.

• **7.** Kon kita pa ang nahimutang sa lugar ni Sara, sayon ra natong basolon ang Diyos.

Namalandong si Sara sa iyang problema ug iyang nakita nga angay niyang usbon ang iyang hunahuna ug dili na magtinguha nga mamatay.

Dali ra tang mahugno ug mawad-ag pag-laom kun ang usa ka hitabo sa atong kinabuhi ang lan-tawon, apan kun lantawon ang kinatibuk-an, kanunay tang makakaplag og hinungdan nga ipadayon ang pakigbisog.

Ang hinungdan nga si Sara buot magpaka-buhi mao ang gugma sa iyang amahan, ug ang tinguha paghatag kaniyang sumusunod.

Ang kakulang sa paglaom, kasagaran nagsukad sa atong paglantaw sa usa lang ka bahin sa kinabuhi, pananglit sa ekonomiya.

Kasagaran, ang usa ka manggugubat o pangulo moundang tungod sa pagsaway nga walay pagtan-aw sa kaayohang dili na niya makab-ot.

• **5.4** Ang panaw ni Tobias ngadto sa Rages

katuigan. Hinaot nga ang tanan mong binuhat magdayeg kanimo sa kahangtoran. ¹²Yahweh, gitutok ko ang akong mata ug giatubang kanimo ang akong nawong. ¹³Pagmando nga makalingkawas na ko niining kalibotana ug dili na makabati sa dugang nga pakaulaw. ¹⁴Nasayod ka, O Yahweh, sa akong kaputli. Wala gayod ko kahilabtig tawo. ¹⁵Wala ako magpakaulaw sa akong dungog ingon man sa akong amahan niining nasod nga kami hininginlan. Ako ang bugtong anak nga babaye sa akong amahan. Wala na siyay suod nga kabanayan aron ikahatag kanako isip akong bana. Busa, human mangamatay ang pito ko ka bana wala na akoy gusto nga mabuhip pa. Kon ugaling dili mo kabubut-on nga mamatay ako pagmando nga sila motahod ug maluoy kanako ug dili na ko nila pakaulawan.”

¹⁶Ang Ginoo sa Iyang Himaya mipatalinghog sa mga pangaliya ni Tobit ug ni Sara. ¹⁷Iyang gipadala si Rafael aron ayohon silang duha. Ibalik ang panan-aw ni Tobit ug ihatag si Sara nga anak ni Raguel kang Tobias, isip asawa. Nianang gutloa si Tobit nga naglakaw-lakaw, mipauli sa iyang balay. Si Sara nga anak ni Raguel mikanaog gikan sa iyang lawak.

Tigulang na si Tobit, ug gipadala niya si Tobias sa layong dapit.

4 ¹Sa maong adlaw si Tobit nahinumdom sa salapi nga iyang gibilin kang Gabael sa Rages didto sa Media. Miingon siya sa kaugalingon: ²“Naghangyo ako nga mamatay. Maayo pa tingali nga tawgon ko si Tobias ug sultihan bahin sa salapi sa dili pa ako mamatay?”

³Iyang gitawag si Tobias ug giingnan: “Anak ko, iningkamatay ko ipahimutang ako sa lubnganan. Atimana ang imong inahan. Tahora siya sa tibuok mong kinabuhi. Buhata ang makapahimuot kaniya ug ayaw siya hatagig kasakit. ⁴Hinumdomi, anak, nga nag-antos siya sa labihang kasakit dihang gisabak ka pa. Iningkamatay niya, ilubong siya tupad kanako sa mao rang lubnganan. ⁵Hinumdomi kanunay si Yahweh nga atong Diyos. Ayaw pagpakasala o pag-supak sa iyang mga sugo. Pagmakiangayon sa tanang adlaw sa imong kinabuhi. Ayaw subaya ang dalan sa pagpakasala. ⁶Kay kon maghimo ka sa tarong molampos ka sa tanan mong buhaton.

⁷Pagmanggihatag sa anaa kanimo sa mga tarong ug nagbuhata sa maayo. Ayaw pagbagul-bagul sa pagpanghatag. Ayaw ilingiw ang imong nawong sa mga kabos, aron si Yahweh dili usab mosalikway kanimo. ⁸Panghatag sumala sa gidaghanon nga imong naangkon. Kon dyotay ra ang imoha, ayaw kahadlok paghatag sumala sa dyotay nga anaa kanimo.

⁹Niining paagiha imong gitigom ang bahandi nga giandam alang sa kalisdanan. ¹⁰Kay ang kamanggihatagong nagpalingkawas kanato sa kamatayon, nag-amping sa atong paglakaw sa kangitngit. ¹¹Kay sa pagkatnuod ang pagpanghatag nga bansayon sa tawo bilihong bahandi sa mga mata sa Diyos.

¹²Ampingi ang kaugalingon, anak ko, nga dili ka makighilawas nga supak sa balaod. Pangasaw-a ang babaye nga kaliwat sa atong kagikanan. Ayaw minyo sa babayeng langyaw nga dili nato kaliwat. Kay mga anak ta sa mga propeta. Hinumdomi, anak, nga sa kanhiyang panahon ang atong kagikanan, si Noe, Abraham, Isaac ug Jacob nangasawa sa gikan sa ilang kabanayan, aron maangkon nila ang kaayohan ni Yahweh uban sa ilang mga anak. Ang ilang kaliwat nakaangkon sa yuta nga gisaad. ¹³Higugmaa ang imong kabanayan ug ayaw tamaya ang mga anak nga lalaki ug babaye sa imong katawhan sa ingon nga dili ka mangasawa ug babayeng langyaw. Ang garbo magdalag kadaot ug sa hingpit nga pagkahugno. Sa katapol makit-an ang labihan nga katalamayon ug kadaotan. Ang katapol inahan sa kakulangan ug gutom.

¹⁴Ayaw pakaugmai ang suhol sa tawo nga nagtrabaho alang kanimo. Hinunua ihatag sa labing madali. Kon imong alagaran si Yahweh makadawat ka sa ganti.

Pagmatngon sa tanan mong panglihuk-lihok ug bansaya ang tukmang pamatasan. ¹⁵Ayaw buhata sa isigkatawo ang dili nimo buot nga buhaton kanimo. Ayaw paginom sa alak hangtod sa pagkahubog. Ayaw himoa ang paghubog-hubog nga imong ikauban sa tibuok mong kanabuhin. ¹⁶Panghatag sa imong makaon sa gigutom, ug sa imong mga sinina sa hubo. Panghatag og amot sa tanan nimong sobra. ¹⁷Ihatag ang imong pan ibabaw sa lubong sa mga tarong ug dili sa makasasala. ¹⁸Paminawa ang tambag sa mga maalamon ug ayaw tamaya ang mga mapuslanong tambag.

¹⁹Sa tanang higayon dayega si Yahweh. Pangayoa kaniya nga maanaa ka kanunay sa tarong nga dalan. Ang tanan mong gitinguha nga buhaton molampos unta kay dili ang tanang nasod nagbaton sa tinuod nga kaalam. Si Yahweh lang ang naghatag sa tanan. Iyang gipakaulawan kadtong iyang gustong pakaulawan. Anak, hinumdomi ang akong tambag. Ayaw itugot nga mapapas kini sulod sa imong kasingkasing.

²⁰Buot ko usab mosulti kanimo bahin sa 10 ka sukod nga plata. Ako kining gibilin kang Gabael, anak ni Gabri sa Rages sa Media. ²¹Ayaw kahadlok anak ko, kon mahimo tang kabos. Kon mahadlokong ka sa

Diyos, likayi ang pagpakasala. Kon imong buhaton ang makapahimuot sa mata sa Diyos maangkon nimo ang akong katigayonan.”

5¹ Miingon si Tobias: “Amahan ko, akong buhaton ang tanan mong gipangayo. ²Apan unsaon ko pagkuha ang salapi gikan niining tawhana. Wala siya makaila kanako ug wala ako makaila kaniya. Unsang kamatuorana akong ipakita kaniya aron mosalig siya ug ihatag kanako ang salapi? Wala usab ako masayod sa dalan paingon sa Media.”

³ Si Tobit mihatag kang Tobias og resibo ug namulong: “Anak, pangitag kasaligang tawo nga mokuyog kanimo. Sa pagbalik, suholan ko siya sa molungtad kaniya hangtod sa iyang kamatayon. Inig-abot ninyo sa Rages kuhaa ang salapi kang Gabael.”

Gikinahanglan niya ang kauban ug gihatagan siyag anghel

• ⁴ Milakaw si Tobias aron mangitag kauban ug iyang nakit-an si Rafael nga usa ka anghel, apan wala kini mahibaloi ni Tobias. ⁵ Miingon si Tobias kang Rafael: “Makakuyog ka ba kanako ngadto sa Rages sa Media? Nakatultol ka ba niining dapita?” ⁶ Ang Anghel mitubag: “Mokuyog ako kanimo. Nasayod ako niining dapita. Gani nakahigda akog usa ka gabii uban kang Gabael.”

⁷ Miingon si Tobias kang Rafael: “Hulata ako. Sultihan ko ang akong amahan. Buot ko nga ikaw ang mokuyog kanako ngadto sa Media ug bayran ko ikaw.” ⁸ Miingon si Rafael kang Tobias: “Lakaw ug ayaw paglangan.” ⁹ Miadto si Tobias sa iyang amahan ug miingon: “Nakit-an ko na ang tawo nga mokuyog kanako.” Miingon ang iyang amahan: “Dad-a nganhi ang tawo. Buot kong makaila sa ngalan sa iyang kaliwat ug masayod kun kasaligan ba siya nga ikuyog kanimo.” Migawas si Tobias ug gitawag si Rafael. Miingon si Tobias kang Rafael: “Pare, ang akong amahan buot makigkita kanimo.” ¹⁰ Misulod si Rafael sa balay ug nakig-atubang kang Tobit. ¹¹ Giingnan siya ni Tobit: “Higala, kinsay imong ngalan ug ang kaliwat sa imong banay? Sultihiko.” ¹² Mitubag si Rafael: “Nangita ka ba og kabanayan o tawong kasuholan nga mokuyog

sa imong anak?” Miingon si Tobit: “Higala, gusto kong makaila sa imong kaliwat ug sa imong ngalan.” ¹³ Miingon si Rafael: “Ako si Azarias, ang anak ni Ananias nga Bantogan, usa sa imong kabanayan.” ¹⁴ Miingon si Tobias: “Maayong pag-abot, akong igsoon: Ayaw kasuko kanako kay buot kong magpakisayod sa ngalan sa imong banay. Karon akong nahibaw-an nga paryenti ta. Gikan ka sa halangdon ug maayong banay. Tinuod, kaila ko si Ananias ug Natan, mga anak ni Semeias nga Bantogan. Nagkuyog kami sa panaw aron mag-ampo sa syudad sa Jerusalem ug nagdala sa panganay sa among karnero ug sa dyesmos sa uban namong abot. Wala sila mosunod sa gihimo sa mga pagano samtang ang uban namong katagilungsod nahisalaag. Higala, gikan ka sa maayong kaliwat. ¹⁵ Apan, sultihiko, pilay isuhol ko kanimo? Usa ba ka drakma ang adlaw? Unsay gikinahanglan nimo ug sa akong anak alang sa inyong panaw? ¹⁶ Mohatag ako kanimog kapin sa naandan kon mabalik mo sa maayong kahimtang.” Nagkasabot sila.

Miingon si Rafael kang Tobit: “Mokuyog ako kaniya. Ayaw kahadlok. Manglakaw kami nga maayo ang kahimtang. Mabalik kami nga maayo gihapon kay siguro ako sa agianan.” ¹⁷ Gitawag ni Tobit ang iyang anak nga si Tobias ug giingnan: “Anak, andama ang imong gikinahanglan alang sa panaw. Panglakaw kamo uban sa imong higala. Hinaot nga ang Diyos sa Langit manalipod kaninyo sa inyong panaw. Mabalik unta kamo kanako nga maayo ang kahimtang. Hinaot usab nga ang iyang anghel mag-uban kaninyo sa inyong lakaw. Miha-lok siya sa iyang amahan ug inahan. Miingon si Tobit kang Tobias: “Maayong panaw!”

¹⁸ Nagkuyog ang duha paggikan uban sa iro ni Tobias nga mikuyog kanila. Ug kalit nga midanguyngoy si Ana, ang inahan ni Tobias. Gipangutana niya si Tobit: “Nganong imong gipalakaw ang atong anak? Dili ba siya ang kaabag sa atong palakaw-lakaw?”

¹⁹ Miingon si Ana: “Unsay kapuslanan sa kwarta nga idugang sa kwarta? Maayo pa nga luwason nato ang kinabuhi sa atong anak. ²⁰ Dili ba igo ang gihatag sa Diyos kanato aron ta mabuhi?”

espirituhanong panaw. Iyang gikasugat ang anghel sa Diyos sa tawhanong pamayhon; miatubang usab siya og demonyo nga mipatay sa mga makihilawason.

Nagpabilin si Tobias nga maunongon sa Diyos nga iyang gimahal, ug si Azarias, nga iyang higala, mitabang kaniya pinaagi sa iyang mga tambag. Gikinahanglan ang hiniusang pagpangita aron pagdiskobre sa kabubut-on sa Diyos; si Tobias gihimong instrumento sa Di-

yos aron paglingkawas kang Sara sa demonyo.

Sa sinugdan sa ilang kaminyoon gitudloan si Tobias sa anghel unsaon nila pagdawat sa kaayohan sa Diyos. Dayag na lang nga walay mahimong sala sa pakighilawas sa kaminyoon, apan nagpugong si Tobias sa tintasyon pagtuman sa kaugalingon lang niyang kalipay, aron pagkab-ot sa panaghiusa pinasikad sa gugma ug pagtugyan sa kaugalingon.

• **6.14** Gisultihan si Tobias sa anghel nga ki-

²¹Mitubag si Tobit: “Ayaw kabalaka, akong igsoon. Mobalik siya sa maayong kahimtang ug makita mo siya pag-usab. ²²Ang maayong anghel mag-uban kaniya. Molampos ang iyang panaw. Mabalik siya nga luwas sa mga katalagman.”

Ang isda sa suba sa Tigris

6¹ Busa, si Ana mihunong paghilak. ²Sa laing bahin si Rafael ug si Tobias mipadayon sa panaw. Pagkagabii miabot sila sa Suba sa Tigris diin nagpalabay sila sa kagbhion.

³Samtang si Tobias nanghugas sa tiil anay usa ka dakong isda nagpalutawlutaw sa Suba. Buot lamyon niini ang tiil ni Tobias. ⁴Ug si Rafael miingon kang Tobias: “Dakpa kanang isdaa!” Gidakop ni Tobias ang isda ug gidala sa mamala. ⁵Unya, miingon na usab si Rafael: “Ablihi ang tiyan ug kuhaa ang kasingkasing, atay ug apdo. Hinaya ni paglain. Labay ang tinai. Ang apdo, ang kasingkasing ug ang atay mapuslanong tambal.” ⁶Gihimo ni Tobias ang gisugo sa anghel. Iyang ghipos ang apdo, kasingkasing, ug atay. Unya, ilang giluto ang isda ug gikaon.

⁷Mipadayon ang duha sa panaw hangtod nga miabot sa Media. Nangutana si Tobias kang Rafael: “Higalang Azarias, unsay kagamitan sa kasingkasing, atay ug apdo sa isda.” ⁸Mitubag si Rafael: “Kon imong sunugon ang kasingkasing ug atay sa atubangan sa lalaki o sa babaye nga gipaantos sa yawa o sa daotang espiritu, ang ilang kasakitan mawala. ⁹Kon ang apdo imong ipahid sa tawo kansang mata natabonan sa puti nga habulhabol, maayo ang mata.”

¹⁰Pagsulod nila sa Media ug duol na sila sa Ekbatana, ¹¹miingon si Rafael kang Tobias: “Higala, anha ta magpalabay sa kagabhion sa balay ni Raguel nga imong kabanay. Wala siyay anak nga lalaki, bugtong ang iyang anak nga dalaga, si Sara. ¹²Makigsulti ako sa iyang amahan aron itugot nga maasawa mo si Sara. ¹³Ikaw ang iyang kinasuorang kabanay nga may kagawasan sa pagpangasawa kaniya. Gikan kamo sa usa lang ka kaliwat. Busa, ikaw ang manunod sa katigayonan sa iyang amahan. Ang babaye maalamon, tarong, isog ug anyag kaayo. Ang iyang amahan maayong tawo. Busa, paminaw, higala. Karong gabii amo siyang ipaasawa kani-mo. Inigbalik nato, ato siyang dad-on. Ato siyang ipaila sa imong kabanayan. Imoha

siya kay dili siya mahimong ihatag sa laing lalaki sumala sa balaod ni Moises. Ang molapas niini mamatay. Busa, nahibalo ako nga si Raguel dili mohatag kang Sara sa laing lalaki.”

Buotang anak

^{• 14}Unya, giingnan ni Tobias si Rafael, “Higalang Azarias, nakadungog ako nga kining babayehana naminyo na sa makapito. Apan ang tanan nangamatay sa higdanan human sa ilang kasal. Bugtong akong anak ug nahadlok nga inigsulod ko sa lawak mamatay usab ako sama sa nahiuma nako. Kay nahigugma kaniya ang demonyo. Iyang patyon ang moduol sa babaye. ¹⁵Nahadlok akong mamatay. Nahadlok usab ako nga ang paghimo sa ingon mosangpot sa kamatayon sa akong amahan ug inahan tungod sa labihang kaguol bahin kanako. Wala silay laing anak nga molubong kanila.”

¹⁶Miingon ang anghel kang Tobias: “Wala ka ba mahinumdom sa gitambag sa imong amahan? Mangasawa ka sa imong kabanay. Busa, paminaw kanako, higala. Siya ang maimong asawa. Ayaw kabalak-i ang demonyo. Karong gabhiona maasawa mo siya.”

¹⁷“Inigsulod nimo sa inyong lawak sa kaminyoon pagdalag nagbaga nga insenso ug isugbo ang usa ka bahin sa kasingkasing ug atay sa isda. ¹⁸Inig-aso, ang demonyo makatimaho niini ug mokagiw nga dili na mobalik. Pagduol nimo kang Sara, panindog kamong duha ug sangpita ang maluluy-ong Diyos. Iya kamong panalipdan tungod sa iyang kamaluluy-on. Ayaw kahadlok kay sukad sa sinugdan si Sara gitakda na nga imong asawa. Imo siyang luwason ug mokuyog siya kanato. Siguro ako nga manganak kamog daghan.”

¹⁹Pagkadungog ni Tobias sa gipamulong ni Rafael, gibati niya ang gugma kang Sara. Ang iyang kasingkasing nadani pagayo sa babaye.

7¹ Pag-abot nila sa Ekbatana, miingon si Tobias kang Rafael: “Higalang Azarias, modiretso ta sa atong higala nga si Raguel.” Busa, gidala dayon ni Rafael si Tobias sa balay ni Raguel. Ilang nakita nga naglingkod siya sa pultahan sa ilang tugkaran.

²Giingnan ni Raguel ang iyang asawa nga si Edna: ³“Kining tawhana kamay-ong sa akong ig-agaw nga si Tobit.” Nangutana

nahanglan silang maghiusa ni Sara sa “katuyon nga makabaton silag anak”. Morag dili na kini tukma sa atong panahon karon. Apan angay ti-man-an nga kun aduna gani magtiayon nga naghigugmaay, kining kahulogan sa

gugma ug ang kabilihon sa managtiayon, sumala sa atong pag-sabot karon, bag-o pa lang nga panghunahuna, nga mitumaw sa mga ikapito ka siglo gikan sa Kristyanos sa kasadpan.

• **8.1** Sa ubang teksto sa Biblia, sagad na-

kanila si Edna: “Diin man kamo gikan, mga higala?” Mitubag sila: “Mga anak kami ni Neftali nga nanimuyo isip hininginlan sa Ninive.”⁴ Nangutana siya: “Nakaila ba kamo sa akong paryinti nga si Tobit?”⁵ Mitubag sila: “Oo, nakaila kami kaniya.” Mipadayon siya pagpangutana: “Maayo ba ang iyang panglawas?” Unya, si Tobias miingon: “Amahan ko siya.”

⁶Si Raguel mihangop kaniya, gipuno siya sa mga halok ug gipanalanginan. Mihalak siya ug namulong: “Ang mga panalangin anaa kanimo. Ikaw ang anak sa maayo ug halangdong tawo.”⁷ Pagkasayod niya nga si Tobit dili na makakita naguol siya ug mihilak. “Pagkadimalas nga ang tawo nga tarong ug mangihatagong nabuta!”⁸ Mihalak usab ang iyang asawa nga si Edna ug ang iyang anak nga si Sara. Unya, gidawat nila si Tobias ug Rafael sa dakong kalumo.⁹ Nag-ihaw silag karnero ug nag-andam og daghang pagkaon aron idalit kanila.

Ang pagpangasawa sa mga anak sa Diyos

Human sila makakaligo ug nakapanghugas, samtang nagpaabot sa pagkaon, miingon si Tobias kang Rafael: “Higalang Azarias, sultihi si Raguel nga ihatag kanako si Sara isip asawa. Pakigsultihi siya bahin sa atong nahisgutan samtang nagpanaw ta aron mahitabo ug matuman ang maong butang.”¹⁰ Apan si Raguel nakadungog sa ilang gipanagsultihan ug giingnan si Tobias: “Kaon, inom ug paglipay karong gabii. Ikaw ang daunay labawng katungod nga makaangkon kang Sara, akong anak. Kay ikaw akong kabanay. Sa pagkatinuod dili mahimo nga itugyan ko siya sa ubang lalaki gawas kanimo. Kay ikaw ang akong labing suod nga kabanay. Apan anak, kinahanglan nga suginlan ko ikaw sa tibuk nga nahitabo.”¹¹ Ako na siyang gikatugyan sa pito ka bana gikan sa akong kabanayan. Silang tanan nangamatay sa gabii sa ilang kaminyoon. Apan karon anak, kaon ug inom kay si Yahweh ray mahibalo sa pagpahigayon kanimo.”

Si Tobias miingon: “Dili ako mokaon bisag unsa kon dili ka mohunong aron desisyonan ang akong gitinguha.” Miingon si Raguel kang Tobias: “Imo na siya sukad karon. Ako siyang gihatag kanimo sumala sa balaod ni Moises. Sabta usab nga si Yahweh gayod ang naghatag kaniya nganha kanimo. Dawata ang imong kabanay.

Gikan karon ikaw iyang igsoon ug ingon man igsoon mo usab siya. Imoha na siya gikan karon hangtod sa kahangtoran. Karon ang Diyos ang maghatag kaninyog kayayohan niing gabhiona. Hinaot nga iyang ihatag kaninyo ang iyang kaluoy ug pakig-dait.”

¹²Gitawag niya ang iyang anak nga si Sara, gigitugan ang kamot niini ug gitugyan kang Tobias isip asawa. Miingon siya: “Sumala sa balaod ni Moises dawata siya karon ug dad-a sa balay sa imong amahan.” Unya, gipanalanginan sila.¹³ Gitawag ni Raguel si Edna nga iyang asawa, mikuhag piraso nga panit, ug gisulat ang kasabotan sa ilang kaminyoon. Mitimaan sila sa pagmatuod niini.¹⁴ Gisundang dayon ang pang-aon.¹⁵ Gitawag ni Raguel ang iyang asawa ug giingnan: “Igsoon ko, andama ang lawak ug dad-a si Sara.”¹⁶ Mituman si Edna sa sugo ni Raguel. Gidala niya si Sara sa lawak ug misugod kini paghilak. Gipahiran ni Edna ang luha niini ug miingon: ¹⁷“Pagbaton og kaisog, anak ko. Si Yahweh nga anaa sa langit ug sa yuta maglipay kanimo sa imong kaguol. Salig kaniya, anak ko.”

8 • ¹Pagkahuman nilag pangaon ug inom buot na silang mamahulay. Busa, ilang giubanan si Tobias sa lawak diin atua si Sara. ²Nahinumdom si Tobias sa mga pulong ni Rafael. Iyang gikuha ang atay ug kasingkasing sa isda nga diha sa bukap ug gibutang sa nagbaga nga oling ug insenso. ³Ang baho sa isda nakapalayas sa demonyo sa ibabaw nga bahin sa Ehipto. Milayas kini ug gikadenahan didto ni Rafael.

⁴Paggawas sa ginikanan ni Sara sa lawak ilang gisirhan ang pultahan. Mibangon si Tobias sa higdaanan ug giingnan si Sara: “Bangon, igsoon ko. Mangamuyo ta kang Yahweh aron maluoy siya kanato ug maluwas ta.”⁵ Mibangon siya ug nagsugod silag ampo. Nangamuyo sila nga hatagan sa kinabuhi. Nag-ampo si Tobias:

“Dayegon ka, O Yahweh, Diyos sa among kagikanan. Ang balaod ug mahimayaong Ngalan dayegon unta hangtod sa kahangtoran. Ang kalangitan ug ang tanang binuhat magdayeg unta kanimo. ⁶Imong gibuhat si Adan ug gihatag nimo si Eva nga iyang asawa nga iyang katabang ug kauban aron gikan niining duha ka binuhat matawo ang kaliwatan.

Miingon ka: “Dili maayo nga ang tawo

tong mabasa ang daotang espiritu (demonyo) nga naglihok sa pagtugot sa Diyos. Gisulayan sa Diyos si Tobit sa pagbuta kaniya ug sa paghikaw kaniya sa iyang katigayonan; ug sa kang Sara, pinaagi sa pagtugot sa espiritu aron dili siya magminyo.

Dili tuyoy sa kaminyoon ang pagtagbaw lang

sa lawashong tinguha, apan usa usab kini ka paagi pagbulig sa Diyos sa laraw niya sa pagmugna ug pagluwas sa kalibotan. Si Tobias ug si Sara nangandoy nga makaanak aron ikapasonod nila ang ilang pagtoo ug masiguro sila nga magpadayon ang katawhan sa Diyos.

• **12.1** Sa daghang higayon, ang Diyos

mag-inusara, atong hatagan siya og kauban nga sama kaniya!” ⁷ Karon Yahweh, gikuha ko ang akong igsoon alang sa kaugalingon sa kamatinud-anon ug gugma. Dili lang tungod sa tawhanong katagbawan. Kaluy-i kami ug itugot nga maangkon namo ang dugay nga kinabuhi.”

⁸ Nagdungan sila sa pag-ingon: “Amen.”
⁹ Ug namalik sila sa paghigda nianang gabhiona.

Misayo pagbangon si Raguel, mitawag sa iyang mga sulugoon ug misugo kanila pagkalot og lubnganan. ¹⁰ Kay nakaingon siya sa kaugalingon: “Tingali kining tawhana mamatay usab unya, bugal-bugalan na usab ta ug biay-biayon.” ¹¹ Misulod si Raguel sa balay ug miingon sa iyang asawa: ¹² “Edna, aadtoi sa sulugoon ug ipatanaw kon si Tobias buhi pa ba. Kon patay na ato siyang ilubong nga walay usa nga masayod.”

¹³ Miabli ang sulugoon sa pultahan ug nakita sila nga nangatulong. ¹⁴ Milakaw dayon siya ug giingnan sila nga si Tobias buhi. ¹⁵ Nagdayeg si Raguel kang Yahweh sa pag-ingon, “Dalayegon ka, O Yahweh, uban ang tim-os ug balaang panalangin. Ang mga santos ug ang tanang binuhat, ingon man ang tanang anghel ug mga pinili magdayeg kanimo hangtod sa kahangtoran. ¹⁶ Dayegon ka tungod sa pagpuno mo nako sa kalipay. Ang akong gikahadlokang wala mahitabo. Hinunoa giatiman mo kami sa imong dakong kaluoy. ¹⁷ Imong gikaluy-an kining duha ka bugtong anak. Kaluy-i sila, Yahweh, ug hatagi sa imong mga grasya ug panalipod. Hatagi sila sa maayong panglawas ug dakong kalipay sa tibuk nilang kinabuhi. Magpuyo unta sila kanunay sa imong grasya.”

¹⁸ Unya, iyang gipaadto ang iyang mga sulugoon aron tabonan ang gipakalot nga lubnganan sa dili pa mosilang ang adlaw.

Nagpahigayon si Raguel og dakong hikay alang sa kasal ni Tobias ug Sara nga milungtad og 14 ka adlaw. ¹⁹ Giingnan niya ang iyang asawa nga magluto og daghang pan. Miadto siya sa panon sa mga hayop, nagkuhag duha ka nating baka ug upat ka karnero ug nagsugo nga ipaihaw kini ug ipaandam alang sa hikay. ²⁰ Iyang gitawag si Tobias ug giingnan: “Anhi una dinhi puyo sulod sa 14 ka adlaw. Mokaon ug moinom ka dinhi sa akong balay ug hatagig kalipay ang akong anak human siya mahiagom sa labihang pag-antos.” Nanumpa si Raguel ug giingnan si Tobias nga dili siya makalakaw sa dili pa matapos ang ¹⁴ ka adlaw nga hikay sa kasal. Miingon siya: “Pauli sa balay sa imong amahan nga walay kakulian. ²¹ Dad-a ang katunga sa akong kabtangan. Ang laing katunga maimo usab iningkamatay namo ni Edna. Salig, anak ko, karon

imo na akong amahan ug si Edna imong inahan. Sukad karon kami suod na nimo ug sa imong asawa. Batoni ang pagsalig!”

9 ¹ Mitawag si Tobias kang Rafael ug giingnan: ² “Igsoong Azarias, palihog pagdala og imong ikauban nga sulugoon lalaki ug duha ka kamelyo. Lakaw sa Rages didto sa Media. ³ Adtoa si Gabael ug ihatag kaniya kining resibo aron pagkuha sa salapi. Unya, dapita siya alang sa hikay sa akong kasal. Nakita nimo nga gipapanumpa ako ni Raguel. Busa, dili ako makabiya niingon balaya nga dili makalapas sa maong panumpa. ⁴ Apan nasayod ka nga ang akong amahan nag-ihap sa mga adlaw hangtod sa akong pagbalik. Kon malangian pa ako og dugay mabalaka siya ug maguol.

⁵ Mipanaw si Rafael paingon sa Rages didto sa Media. Mipalabay siya sa kabaghion sa balay ni Gabael. Gihatag niya ang resibo. Unya, gikuha ni Gabael ang sinilyohan nga mga puntil sa salapi ug gihatag kaniya. ⁶ Pagkasunod buntag nangmata silag sayo ug mipanaw alang sa kasal. Pagsulod nila sa balay ni Raguel ilang nakita si Tobias diha sa talad. Miduol dayon si Gabael ug migakos kaniya. Mihilak siya ug gipanalanginan si Tobias sa pag-ingon: “Maayo ug hamili ka nga tawo. Anak ka sa ligdong ug manggihatagong amahan. Tawo siya nga tarong ug maluluy-on. Hinaot nga hatagan kag kaayohan ni Yahweh ug sa imong asawa. Hinaot nga hatagan usab og kaayohan ang amahan ug inahan sa imong asawa. Dayegon ang Diyos kay akong nakita si Tobias, ang akong ig-agaw, nga kamay-ong sa amahan.”

10 ¹ Matag buntag si Tobit nag-ihap sa mga adlaw hangtod nga si Tobias mabalik gikan sa panaw. Miabot ang gitagal nga pagbalik, apan wala motungha si Tobias ug si Rafael. ² Naghunahuna siya, “Tingalig gibalibaran siya. Basig patay na si Gabael ug walay makahatag sa salapi.” ³ Hilabihan niyang guola. ⁴ Si Ana, ang iyang asawa, miingon: “Ang akong anak patay na kay wala unta siya malangang pagpauli.” Misugod dayon siya pagminatay ug miingon: ⁵ “Nganong gipalakaw ko pa siya: Siya ang kahayang sa akong mata.” ⁶ Miingon si Tobit: “Kalma lang, igsoon ko. Ayaw kabalaka. Maayo ang iyang kahimantang.” ⁷ Mitubag siya: “Hilom diha. Ayaw akog tuntoha, patay na ang akong anak.” Matag adlaw mogawas siya sa dalan nga giagian sa iyang anak. Matag adlaw dili siya mokaon. Magabii, magsigi lang siyang hilak ug dili makatulong.

Natapos ang ¹⁴ ka adlaw sa kasaulogan kanus-a si Raguel nanumpa nga si Tobias mopuyo uban kaniya. Miadto si Tobias kang Raguel ug miingon: “Papaulia na ako.

Tingali nawad-an na sa paglaom ang akong ginikanan nga magkakita pa kami pag-usab.”⁸ Mitubag si Raguel: “Pabilin lang dinhi uban kanamo. Padad-an kog sulugon ang imong amahan aron maghatod sa balita bahin kanimo.”⁹ Miingon si Tobias: “Ayaw. Ako gayod ang moadto kanila.”¹⁰ Gihatag ni Raguel kang Tobias ang asawa nga si Sara, ingon man ang katunga sa iyang kabtangan: mga ulipon, mga asno, kamero, baka, kamelyo, mga sapot, salapi ug ubang kahimanan. Nanalangin si Raguel kanila ug gitugtan sila paglakaw.¹¹ Sa iyang pagpanamilit kang Tobias miingon siya: “Adios, anak ko, ug maayong pagpanaw. Hatagan kamog kaayohan ni Yahweh nga anaa sa Langit ug himoon kamong mabungahon. Hinaot nga makita ko ang akong mga apo sa dili pa ako mamatay.”

¹² Sa iyang anak, si Sara, miingon siya: “Pasidunggi ang imong utangan. Kay gikan karon imo na silang ginikanan, sama kanamo nga naghatag kanimo sa kinabuhi. Lakaw nga malinawon, anak. Makadungog unta kami kanunay sa mga maayong butang bahin kanimo.”¹³ Si Edna, sa iyang bahin, miingon kang Tobias: “Akong anak nga pinalangga, hinaot nga dad-on kamog balik dinhi ni Yahweh sa umaabot nga adlaw. Aron makakita ako sa inyong mga anak nga mga malipayon atubangan ni Yahweh. Gisalig ko ang akong anak sa imong pag-amuma. Ayaw siya hatagi og kaguol.”

¹⁴ Pagkahuman, mibiya si Tobias sa balay ni Raguel. Gidayeg niya ang Diyos nga naghatag sa iyang panaw sa malipayong sangpotanan. Iyang gipasalamatang usab si Raguel ug ang asawa nga si Edna.

Mibalik si Tobias sa balay sa iyang amahan

11 ¹ Pag-abot nila duol sa Kaserin nga nag-atubang sa syudad sa Ninive, ² miingon si Rafael kang Tobias: “Nahibalo ka sa kahimtang sa amahan mong si Tobit, dihang migikan ta. ³ Mag-una ta aron mandam ang balay sa dili pa moabot si Sara. ⁴ Dad-a ang apdo sa isda. Mikuyog usab kanila ang iro nga nagsunod sa iyang luyo.”

⁵ Karon si Ana nga naglingkod ug naglantaw sa dalan nga agian inigbalik sa iyang anak, ⁶ nakakita kang Tobias ug Rafael sa halayo nga nagsingabot. Giingnan niya ang amahan ni Tobias: “Ang imong anak umaabot uban sa mikuyog kaniya.”

⁷ Samtang si Tobias ug si Rafael naglakaw pa sa dalan, miingon si Rafael kang Tobias: “Siguro ko nga mabalik ang pananaw sa imong amahan. ⁸ Ipahid sa iyang mata ang apdo sa isda ug bation niya ang

kakato. Iya kining lugdon hangtod nga ang puti nga habulhabol matangtang nga daw kaliskis gikan sa iyang mata. Mahibalik kaniya ang panan-aw ug makakita siya sa kahayag.”

⁹ Midagan si Ana aron pagtagbo kang Tobias. Gigakos niya sa iyang buktan ang liog sa iyang anak ug miingon: “Sa kataposan nagkita ra ta pag-usab, anak ko. Karon mahimo na akong mamatay.” Naghinilakay silang duha. ¹⁰ Mitindog usab si Tobit ug nahisukamod. Apan miabot siya sa pultahan diha sa hawanang. Midagan si Tobias ngadto kaniya ¹¹ binitbit ang apdo sa isda. Iyang gitayhohan ang mata sa iyang amahan, migakos niini ug namulong: “Amahan ko, salig!” ¹² Gipahid niya ang apdo sa isda sa mata ni Tobit. Ug mipaabot si Tobias. ¹³ Dihang misugod na pagpangato ang mata ni Tobit iya kining gilugod sa iyang kamot hangtod nga natangtang ang habulhabol nga nagtabon sa iyang mata. Pagkakita ni Tobit sa iyang anak, iya dayon nga gigakos ang liog ni Tobias. ¹⁴ Mihilak siya nga miingon: “Dayegon ang imong balaan nga anghel. ¹⁵ Imo akong gisilotan, apan naluoy ka kanako. Karon makita ko na ang akong anak nga si Tobias.”

Nalipay pag-ayo si Tobias. Dihang nakasulod na sila sa balay, iyang gisinginlan ang iyang amahan sa mga mahinungdanong hitabo sa Media. Gisuginlan niya bahin sa malamposon niyang panaw, ang pagkakuha sa salapi, ug ang pagpakigminyo niya kang Sara, anak ni Raguel nga nagsingabot na sa ganghaan sa Ninive.

¹⁶ Malipayon si Tobit nga nagdayeg sa Diyos, migawas siya ug mitagbo sa iyang umagad sa ganghaan sa Ninive. Nahibulong ang tanang nakakita kaniya nga naglakaw sa kaugalingon ug walay nag-agak. ¹⁷ Misangyaw kanila si Tobit sa kaluoy sa Diyos ug giayo siya. Unya, iyang giadto si Sara ug gipanalanginan sa pag-ingon: “Maayong pag-abot, anak! Dayegon ang Diyos nga nagdala kanimo dinhi kanamo. Hinaot nga ang imong amahan ug inahan panalangin usab.”

Mao kadto ang adlaw sa hudyaka sa ti-buok kabanayan ni Tobit nga nanimuyo sa Ninive. ¹⁸ Si Ahikar, ang ig-agaw ni Tobit ug si Nabad miabot gikan sa Elimaida. Ang kasaulogan sa kasal milungtad og usa ka semana.

Angayan nga mailhan ug dayegon ang binuhatan sa Diyos

12 ¹ Pagkahuman sa kasaulogan sa kasal gitawag ni Tobit si Tobias nga

mohatag og tipik sa ganti dinhi sa yuta, alang sa nagmasugtanon sa iyang kasuguan; klaro kini sa wali ni Jesus sa bungtod (Mt

5:1-12).

Adunay dakong mensahe sa gipamulong sa anghel: Ang Diyos nagtimaan sa tanang gag-

iyang anak ug giingnan: “Paniguroha paghatag ang suhol sa tawo nga mikuyog kanimo. Kinahanglan nga ato kining pasobrahan.”² Nangutana si Tobias: “Unsay ihatag ko kaniya? Dili man tingali sobra kon hatagan siya sa katunga sa tanang butang nga among nadala.”³ Kay nabalik ako nga walay kabilinggan. Iyang giatiman ang akong asawa ug gitabangan ako aron pagkuha sa salapi. Iya usab giayo ang imong pagkabuta.”⁴ Ang tigulang miingon: “Ang bili sa imong ihatag makataronganon niingn hitaboa.”

⁵ Busa, gitawag ni Tobias ang anghel ug giingnan: “Palihog kuhaa ang katunga sa atong nadala.”⁶ Gidala sa angel si Tobit ug si Tobias sa daplin ug giingnan:

“Dayega ang Diyos. Pasalamat siya ug isangyaw ang iyang himaya. Hatagi siya sa pasalamat atubangan sa tanang buhi tungod sa iyang nahimo kaninyo. Maayo nga dayegon ang Diyos ug himayaon ang iyang Ngalan sa tukmang pamaagi aron ikasugilon ang iyang binuhatan. Ayaw langana ang pagpasalamat kaniya.”⁷ Maayo nga ililong ang mga tinagoan sa hari apan isangyaw sa tanan ang mga buhat sa Diyos. Buhata ang mga buhat sa Diyos. Buhata ang maayo ug ang yawa dili makahasol kaninyo.⁸ Maayo nga ang mga pag-ampo ubanan sa pagpuasa, pag-amo ug pagbuhat sa kaangayan. Labing maayo nga buhatan ang gamay nga dungganon kay sa daghan nga panglupig. Labing maayo ang paglimos kay sa pagtagog bahandi nga bulawan.⁹ Ang kamanggihatagon makaluwasa sa kamatayon ug makahugas sa mga sala. Ang manghatag ug limos ug magbuhat sa tarong makabaton sa taas nga kinabuhi.¹⁰ Apan ang mga makasasala nagdaot sa kaugalingon.

¹¹ Wala akoy ililong ninyo. Oo, nagingon ako nga maayo ang pag-amping sa mga tinagoan sa hari, apan ipahibalo sa kadaghanan ang mahimayaong mga buhat sa Diyos.¹² Tobit, sa imong pag-ampo ug ni Sara nga imong umagad, gihinumdoman ko ang inyong pag-ampo atubangan sa Balaang Diyos. Sa imong paglubong sa minatay¹³ nag-uban ako kanimo sa samang paagi. Dihang wala ka managana pagtin-

dog ug biya sa imong pagkaon aron tagoan ang patayng lawas, ang imong mga maayong buhat wala malilong kay diha ako uban kanimo.

¹⁴ Nan, gipadala ako sa Diyos aron pagtambal kanimo ug ni Sara nga imong umagad.¹⁵ Ako si Rafael, usa sa pito ka balaang anghel nga nagdala sa mga pangamuyo sa mga balaang tawo. Kami ang nagbarog atubangan sa kahimayaan ni Yahweh.”

¹⁶ Mikurog silang duha sa kalisang. Mihapa sila nga sangko ang nawong sa yuta kay gidaog sila sa kahadlok.¹⁷ Apan giingnan sila ni Rafael: “Ayaw kahadlok. Pagmalinawon! Dayega kanunay si Yahweh.¹⁸ Kay wala ako moanhi sa kaugalingong kabubut-on. Pagbuot kini sa Diyos. Dayega si Yahweh hangtod sa kahangtoran.¹⁹ Sa tibuok panahon nga inyo akong nakita, wala ako moimn ni mokaon sa bisag unsa. Nagpakita lang ako nga morag naghimo sa ingon.²⁰ Karon dayega ug pasalamat ang Diyos kay mobalik na ako sa nagpadala kanako. Isulat sa usa ka basahon ang tanang nahitabo.”

²¹ Unya, mitindog siya ug nahanaw. Si Tobit ug si Tobias mitindog, apan wala na nila makita si Rafael.²² Ilang gisangyaw ang dako ug kahibulongang mga buhat sa Diyos. Ingon man ang pagpakita kanila sa anghel ni Yahweh.

Ang awit ni Tobit

13¹ Si Tobit, sa hilabihang kalipay, nag-ampo: “Dayegon ang Diyos nga buhi ug naghari sa tanang panahon.

² Siyay nagsilot, apan adunay kaluoy; ang nagpadala sa katawhan sa dapit sa mga patay ug mopabangon pag-usab.

Walay makaikyas sa iyang kamot.

³ Pasalamat siya, mga anak sa Israel, atubangan sa tanang kanasoran.

Bisan siya nagpatibulaag kaninyo uban kanila;

⁴ gipakita niya karon ang iyang kagamhanan.

Pasidunggi siya atubangan sa tanang buhi,

kay siya ang atong Diyos ug Ginoo, ang atong amahan sa kahangtoran.

may ug daw dili mahinungdanon natong gipamuhat sa kinabuhi.

Maayo nga ililong ang mga tinagoan sa hari apan isangyaw sa tanan ang mga buhat sa Diyos. Kinahanglang isangyaw nato ang mga kaayohan nga gihatag sa Diyos aron uban mofoo sa iyang gugma.

Ang kamanggihatagon makaluwasa sa kamatayon ug makahugas sa mga sala. Gihatagan kinig dakong gibu-aton sa basahon ni Tobit. Ang paghatag ug limos paagi sa atong pagpakitang gugma sa isigkatawo. Apan dili kalimtan

nga nasulat kini sulod sa sosyedad nga lahi kaayo kay sa atoa karon. Niadtong panahona wala ug dili pa mahimo sa tawo ang pag-usab sa mga balaod ug sa mga sistema sa ekonomiya alang sa kaayohan sa tanan. Ang ila rang mahimo mao ang pagpaambit sa ilang kabtangan sa nahikawan. Apan karon, ang gugma nato sa isigkatawo atong ikapadayag pinaagi sa hiniusang paglihok aron pagpanday ug katinglan nga nagpahigayon sa gikinahanglan sa tanan.

⁵ Iya tang silotan sa atong kadaotan, apan sa gihapon iya tang pasayloon. Dad-on ta niyag balik gikan sa nasod diin nagkatibulaag ta.

⁶ Kon ikaw mobalik kaniya sa tibuk mong kasingkasing ug kalag, ug magpuyo sa kaangayan uban kaniya, mobalik usab siya kanimo ug dili na niya ilingwi ang iyang nawong.

⁷ Tan-awa unsa ang iyang gihimo alang kanimo; ug pasalamat siya sa kusog nga tingog. Dayega si Yahweh sa makiangayon ug pasidunggi ang Hari sa katuigan.

⁸ Ako, dinhi sa yuta diin binihag ako, mobalos sa pagpasalamat kaniya, ug ipakita ko ang iyang kusog ug gahom sa katawhan kong makasasala.

Pagbag-o na kamo, kamong makasasala, ug pagpuyo sa katarong uban kaniya, tataw gayod nga mahimuot siya kanimo ug ipakita ang iyang kaluoy.

⁹ Dayegon ko ang akong Diyos nga Hari sa kalangitan;

ang akong kalag, sanag sa kalipay, magsangyaw sa iyang kagamhanan.

¹⁰ Magpasalamat kaniya ang tibuk Jerusalem.

¹¹ Jerusalem, balaang syudad, ang Diyos mosilot kanimo tungod sa mga sala sa imong anak,

apan kaluy-on ra gihapon niya ang anak sa tarong.

Jerusalem, balosi sa pasalamat si Yahweh sa maayong paagi

ug dayega ang Hari sa katuigan, aron matukod pagbalik ang Templo sa iyang taliwala nga puno sa kasadya;

¹² aron didto, ang Diyos molipay sa inyong pagkabinihag ug mopakitag gugma alang sa mga alaot.

¹³ Daghang nasod moabot gikan sa halayo aron saulogon ang Ngalan ni Yahweh nga Diyos.

Magdala silag mga gasa sa ilang kamot, mga gasa alang sa Hari sa langit.

Mga kaliwatan hangtod sa lain pang kaliwatan, momatuod sa ilang kalipay ug ang imong ngalan himayaon hangtod sa kahangtoran.

¹⁴ Jerusalem, tunglohon ang tanang masilag kanimo.

Bulahan hangtod sa kahangtoran sila nga nahigugma kanimo.

¹⁵ Magsadya ka ug maglipay

kay ang mga anak sa tarong tigomon pag-usab aron dayegon si Yahweh sa katuigan.

¹⁶ Bulahan kadtong nahigugma kanimo, Jerusalem, ug paglipay sa imong kalinaw.

Bulahan usab kadtong nanagsubo tungod sa imong kalisdanan;

Maglipay sila inigkakita nila sa imong himaya,

ug moambit sila sa imong kalipay hangtod sa kahangtoran.

Hinaot nga ang akong kalag magdayeg sa Diyos, ang gamhanang Hari, ¹⁷ kay ang Jerusalem tukoron pag-usab.

Ang iyang mga ganghaan hinimo sa sapiro ug esmeralda,

mga bililhong bato ang iyang mga bungbong, ang mga lantawan ug kota binuhat sa lunsayng bulawan,

ang palibot binakbakan sa nagkadaiyang bato nga puno sa mga rubi ug bato gikan sa Ofir.

¹⁸ Ang iyang kadalanan maninggit sa kalipay ug ang iyang katawhan mosinggit, "Aleluya."

Ilang dayegon ang Diyos sa pag-ingon, "Dayegon ang Diyos nga naghimaya kanimo sa kahangtoran."

Kataposang mga pulong ni Tobit

14 ¹ Niining paagiha gitapos ni Tobit ang iyang awit sa pasalamat. Namatay si Tobit nga malinawon sa panuigon nga 112 ka tuig. Gilubong siya nga pinasidunggan sa Ninive. ² Nagpanuigon siyag 62 ka tuig sa iyang pagkabuta. Milabay ang walo ka tuig una mahibalik ang iyang panan-aw. Nagpuyo siya nga malipayon. Gibansay niya ang kamanggihatagon. Nagpadayon siya pagdayeg sa Diyos ug pagsangyaw sa kahibulongang mga buhat. ³ Dihang tigulang na kaayo siya, gitawag niya si Tobias ug giingnan: "Anak ko, imong nakita nga tigulang na kaayo ako ug hapit na mamatay. Dad-a ang imong mga anak ⁴ ug pangadto sa Media. Kay mitoo ako sa mga pulong sa Diyos nga gipanagna ni Propeta Nahum mahitungod sa Ninive. Ang tanang gipanagna sa mga propetang gipadala sa Diyos mahitungod sa Asiria ug Ninive matuman gayod. Walay bisag usa ka pulong nga malimtan ug moabot kini sa tukmang panahon. Ang Ninive magun-ob. Mas hilwas kamo sa Media. Mag-malinawon pa kini sulod sa igong panahon. Kay siguro ako ug mitoo nga ang tanang giingon sa Diyos matuman.

Ang atong mga igsoong lalaki ug babaye nga nagpuyo sa yuta sa Israel magkatibulaag ug dad-on isip mga bihag. Ang mahitabo mao nga ang tibuk kayutaan sa Israel biyaan. Ang Jerusalem ug Samaria mahimong kamingawan. Ang Templo sa Diyos sunogon ug magpabilin kining gun-ob sulod sa pipila ka panahon. ⁵ Apan ang Diyos maluoy ra gihapon sa iyang katawhan. Pabalikon sila sa ilang yuta. Tukoron nila pag-usab bisan tuod ug dili ni sama sa unang pagkabuhat hangtod nga moabot ang maayong panahon. Kon kining panahona moabot na, silang tanan mamalik gikan sa pagkabinihag. Ilang tukoron pag-usab ang Jerusalem sa tanan niining kata-

hom. Niini ilang tukoron pag-usab ang Balay sa Diyos. Pun-on kini nila sa himaya alang sa umaabot nga kaliwatan, sumala sa gitagna sa mga propeta.

⁶ Ang katawhan sa tibuok kanasoran mamalik na ug moila sa matuod nga Diyos. Ilubong nila ang ilang mga diyos-diyos nga nagdala kanila sa kasaypanan. ⁷ Ilang dayegon ang Diyos sa kaangayan. Ang tibuok Israel nga maluwas nianang panahona maghandom kang Yahweh sa tanang kamatuoran. Magtigom silang tanan ug mangadto sa Jerusalem. Manimuyo sila didto nga hilwas sa kahangtoran sa kayutaan ni Abraham nga iuli ra kanila. Ang matinud-anon sa ilang paghigugma sa Diyos maglipay. Apan ang makasasala ug madaugdaogon mangahanaw dinhi sa yuta.

⁸ Anak ko, pamahawa na kamo sa Ninive. Ayaw pabilin dinhi. ⁹ Karon, mga anak ko, ihatag ko kaninyo kining akong pahimangno. Alagari ang Diyos ug buhata ang makapahimuot sa iyang panan-aw. Tudlo-i ang imong mga anak unsaon pagbansay ang kaangayan ingon man ang paghatag og limos. Tudlo-i sila paghandom sa Diyos ug sa matinud-anon nga pagdayeg sa iyang Ngalan sa tanang panahon, sa tibuok nilang kusog.

¹⁰ Sa adlaw sa paglubong nimo sa imong inahan tupad kanako, ayaw pagpagabii niining dapita. Nahibalo ako nga ang katawhan dinhi naghimog daghang inhustisya ug mga limbong. Walay naulaw sa ilang gibuhat. Nakakita ka unsay gibuhat ni Nadab kang Ahikar, ang akong pag-umangkon nga nagpadala kaniya. Gilubong kini nga buhi. Apan ang Diyos nagsilot kang

Nadab pinaagi sa pagpakita sa iyang kamalupigon. Gidala niya si Ahikar sa kahayag ug gipadala si Nadab sa walay kataposang kangitngit sa iyang tinguha sa pagpatay kaniya. Tungod sa paghatag og limos, si Ahikar naluwas sa kamatayon nga gilaraw ni Nadab alang kaniya. Hinunoa si Nadab ang nahulog sa laang ug nawala sa dayon. ¹¹ Tan-awa unsaon sa pagpanghatag og limos ug sa katarong pagluwas kanimog ug unsaon sa daotang buhat pagdala kanimog ngadto sa kamatayon. Apan gibati ko nga hapit na matapos ang akong gininhawa." Ila siyang gipahimutang sa higdaanan ug namatay. Gihatagan siya og dungganong lubong.

¹² Sa pagkamatay ni Ana nga iyang inahan gilubong siya ni Tobias tupad sa iyang amahan. Unya, miadto sa Media si Tobias uban sa asawa ug tibuok banay. Didto sila nanimuyo sa Ekbatana duol kang Raguel nga iyang ugangan. ¹³ Giayo niya pag-atiman ang iyang mga ugangan sa ilang katiugulugan. Pagkamatay nila, iya silang gilubong uban ang pasidungog sa Ekbatana, sa Media. Si Tobias nanunod sa katigayonan ni Raguel ug sa iyang amahan nga si Tobit. ¹⁴ Si Tobias namatay sa panuigon nga 127 ka tuig sa Ekbatana, sa Media. ¹⁵ Apan sa wala pa siya mamatay, iyang nakita ang pagkahugno sa Ninive nga gigun-ob ni Nabucodonosor. Iyang nakita ang mga lumolupyo sa Ninive ug sa Asiria nga naulipon ug gidala sa Media. Busa, sa wala pa siya mamatay nagpasalamat siya sa nahitabo sa Ninive. Iyang gidayeg si Yahweh nga Diyos hangtod sa kahangtoran.